

REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE

Sofinancira
Evropska unija

Projekt EKP-1: **Krepitev vseživljenjskega učenja (OP27.00298)**
Sklop 4: Razvoj zelenih kompetenc in prilagajanje na zeleni prehod
Aktivnost 4.1.: Razvoj zelenih kompetenc in spodbujanje vključenosti v VŽU
Naloga 4.1.: Razvoj zelenih kompetenc in spodbujanje vključenosti v VŽU

TEMELJI TRAJNOSTNEGA ŽIVLJENJA: ZELENE KOMPETENCE POOSEBLJANJA VREDNOT TRAJNOSTNOSTI

Program spopolnjevanja

ACS, september 2025

ZBIRKA PROGRAMOV ANDRAGOŠKEGA USPOSABLJANJA IN SPOPOLNJEVANJA
ANDRAGOŠKEGA CENTRA SLOVENIJE

Naslov publikacije	Temelji trajnostnega življenja: zelene kompetence poosebljanja vrednot trajnsotnosti (kratko ime programa: Temelji trajnostnega življenja)
Avtorji	Ema Meden, dr. Tadej Košmerl, Mihaela Anclin, Karmen Strel Pri pripravi so v svetovalni vlogi sodelovali tudi: dr. Nevenka Bogataj, Katja Bhatnagar, Marjeta Marinčič, dr. Zinka Kosec in Jože Prah
Recenzor	Dr. Eva Boh
Kraj založbe, leto izdaje	Ljubljana: Andragoški center Slovenija, 2025
Prevajalec	-
Lektor	Besedilo ni lektorirano
Oblikovalec/ilustrator	-
Navedba izdaje	Elektronska izdaja
Povezava na objavo	https://www.acs.si/projekti/projekti-ess/krepitev- vzu/

Izdaja je financirana iz projekta Krepitev vseživljenjskega učenja. Projekt sofinancirata Republika Slovenija, Ministrstvo za vzgojo in izobraževanje in Evropska unija iz Evropskega socialnega sklada plus.

Publikacija je brezplačna.

VSEBINA

1. Ime programa	4
2. Namen programa	4
3. Ciljna skupina	6
4. Cilji programa	6
5. Katalog znanja oziroma vsebina programa	8
5.1 Struktura in vsebinska zasnova programa	8
5.2 Katalog znanja – po vsebinskih sklopih in temah.....	10
6. Trajanje izobraževanja	20
7. Izpitni katalog oziroma drugi načini preverjanja znanja	20
8. Pogoji za vključitev v program	20
9. Pogoji za napredovanje in dokončanje programa.....	21
10. Organizacija izobraževanja	22
11. Znanje in usposobljenost strokovnih delavcev	25
12. Potrdilo o usposabljanju	29
13. PRILOGE	29
PRILOGA 1: Literatura in viri za pripravo programa	29

1. Ime programa

Program spopolnjevanja: **Temelji trajnostnega življenja: zelene kompetence poosebljanja vrednot trajnostnosti**

Krajše ime programa: **Temelji trajnostnega življenja**

2. Namen programa

Degradacija okolja, podnebne spremembe in izguba biodiverzitete so v zadnjih desetletjih postale vse bolj pereč problem. Kot pomemben dejavnik takšnega stanja se med drugim kaže prenizka ozaveščenost prebivalstva na področju trajnostnosti in pomanjkanje vrednot, ki bi sooblikovale trajnostno mišljenje in delovanje (npr. Lange idr. 2021; Leicht idr., 2018; Ličen idr. 2017). Navedeno ustvarja potrebo po izobraževanju o trajnostnosti, za kar pa je potrebno najprej izobraziti izobraževalce, da bodo lahko znanje in vrednote trajnostnosti kakovostno širili v raznolika lokalna okolja in med raznolike družbene skupine.

Potreba je izražena tudi na globalni politični ravni v *Agendi 2030* (OZN, 2015), saj cilj trajnostnega razvoja 4.7 opredeljuje, da je treba »do leta 2030 zagotoviti, da vsi učeči se pridobijo znanje in spretnosti, potrebne za spodbujanje trajnostnega razvoja«. V okviru Agende 2030 je bil razvit tudi okvir *Izobraževanje za trajnostni razvoj: Na poti k uresničitvi ciljev trajnostnega razvoja* (UNESCO, 2019), ki kot eno od petih prioritarnih področji razvoja izobraževanja do leta 2030 opredeljuje izboljšanje zmožnosti izobraževalcev za uspešno izvajanje izobraževanja za trajnostni razvoj, vključno z razvojem vrednot trajnostnosti. Enaka potreba je bila identificirana tudi na ravni Slovenije (Košmerl, 2024).

Na mednarodni politični ravni se sicer že več desetletij poudarja potrebo po razvoju inovativnih didaktičnih pristopov poučevanja o trajnostnosti (Buckler in Creech, 2014), med drugim v *Bonnski deklaraciji o izobraževanju za trajnostni razvoj* (UNESCO, 2009), k čemur ta program spopolnjevanja doprinaša z vpeljavo umetnosti v pristope poučevanja o trajnostnosti. Namen programa je namreč celostna obravnava in soočenje s temami trajnostnosti, kar je mogoče doseči z umetniškimi metodami izkustvenega učenja. Ravno prvoosebne umetniške izkušnje s holističnim vključevanjem mišljenja, čustvovanja in delovanja spadajo med najučinkovitejše formativne situacije (Kroflič, 2022), ki lahko v kombinaciji z lastnim kritičnim mišljenjem spodbujajo tudi transformativno učenje in tako vodijo v trajno spremembo vrednot (English in Irving, 2012).

Izobraževanje na področju trajnostnosti je na ravni Evropske unije prioriteta. V *Priporočilu Sveta o učenju za zeleni prehod in trajnostni razvoj* (Svet EU, 2022) kot temeljno priporočilo državam članicam izpostavlja okrepitev sistemov izobraževanja, da bodo imeli vsi učeči se dostop do kakovostnega, pravičnega in vključujočega

izobraževanja o trajnostnosti, podnebnih spremembah, varovanju okolja in biodiverziteti.

Za pomoč pri razvoju in vrednotenju znanja, spretnosti in odnosov na področju podnebnih sprememb in trajnostnega razvoja je bil pod okriljem Evropske komisije razvit tudi *Evropski okvir kompetenc za trajnostnost GreenComp* (Bianchi idr., 2022), ki je sestavljen iz 12 kompetenc, razvrščenih v štiri področja. Prvo med njimi se z namenom kritične refleksije individualnih in kolektivnih vrednot in pogledov v povezavi z (ne)trajnostnostjo imenuje »poosebljanje vrednot trajnostnosti«. Skladno z omenjenim področjem kompetenc je ta program spopolnjevanja namenjen razvoju zelenih kompetenc vrednotenja trajnostnosti, podpiranja pravičnosti in promoviranja narave.

S poudarkom na vrednotah trajnostnosti program spopolnjevanja Temelji trajnostnega življenja cilja na razmislek in razvoj moralnega odnosa posameznika in družbe do okolja in izzivov trajnostnosti. Ob tem preizprašuje instrumentalno dožemanje okolja ter stremi k razvoju odgovornosti do živega in neživega sveta, kar vključuje tudi obravnavo kompleksne prepletenosti družbenih in okoljskih problemov ter krepitev zavedanja, da je tudi človek del narave.

Program bo kot prvi obravnaval področje kompetenc GreenComp in s tem dopolnjeval dosednji nabor programov andragoškega spopolnjevanja na področju trajnostnega razvoja in trajnostnosti (Anko idr. 2007; Bogataj idr. 2016; Meden in Bogataj 2023, Bogataj idr. 2024), na nacionalni ravni pa pomembno prispeval k uresničevanju številnih nacionalnih in mednarodnih politik. Poleg k že naštetim bo doprinesel k uresničevanju sledečih usmeritev osrednjih političnih dokumentov s področja izobraževanja odraslih o trajnostnosti:

NACIONALNE POLITIKE

- ▶ *Zakon o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja* od leta 2008 izobraževanje za trajnostni razvoj uvršča med temeljne cilje slovenskega izobraževalnega sistema.
- ▶ *Strategija razvoja Slovenije 2030* (Vlada RS, 2017) opredeljuje vseživljenjsko učenje za osrednje gonilo razvoja ter izpostavlja trajnostni razvoj, dejavno državljanstvo in etičnost kot ključna načela vzgoje in izobraževanja.
- ▶ *Zakon o izobraževanju odraslih* (2018) kot cilj javnega interesa v izobraževanju odraslih – zlasti v neformalnem izobraževanju odraslih – opredeljuje krepitev opolnomočenosti na področju trajnostnega razvoja.
- ▶ *Resolucija o Nacionalnem programu izobraževanja odraslih v Republiki Sloveniji za obdobje 2022–2030* (2022) razvijanje programov na področju trajnostnosti uvršča v svoje prvo prednostno področje.

- ▶ *Resolucija o Nacionalnem programu varstva okolja za 2020–2030 (2022)* izpostavlja potrebo po uveljavitvi izobraževanja in ozaveščanja na področju ohranjanja narave kot enega ključnih podpornih sistemov varovanja okolja.

MEDNARODNE POLITIKE

- ▶ *Evropski zeleni dogovor* (Evropska komisija, 2019) je pomemben ukrep pri doseganju zelenega prehoda, saj spodbuja razprave o potrebnih spremembah v izobraževalnih ustanovah in širšem lokalnem okolju. Sprožil je tudi nastanek *Evropskega okvira kompetenc za trajnostnost GreenComp*.
- ▶ *Resolucija Sveta Evropske unije o novem evropskem programu za učenje odraslih 2021–2030* (Svet EU, 2021) opredeljuje obravnavo okoljskih odnosov ter razvoj ustrezne miselnosti in zelenih spretnosti v izobraževanju odraslih za pomemben del ekološke transformacije.
- ▶ *Berlinska deklaracija o izobraževanju za trajnostni razvoj* (UNESCO, 2022) opozarja na nujnost hitrega ukrepanja in poziva h koreniti transformaciji, ki nas bo postavila na pot trajnostnega razvoja, temelječega na pravičnih, vključujočih, skrbnih in miroljubnih odnosih vsakega z vsakim in z naravo.
- ▶ *Marakeški akcijski okvir* (UNESCO inštitut za vseživljenjsko učenje, 2022) trajnostnost uvršča med ključna področja, na katerih se morajo v naslednjem desetletju intenzivno razvijati programi izobraževanja odraslih.

3. Ciljna skupina

Program je primarno namenjen strokovnim delavcem, ki v svojih organizacijah že izvajajo ali pa si želijo razvijati programe izobraževanja odraslih na področju trajnostnosti. Ti programi so lahko osredotočeni na teme trajnostnosti ali pa je trajnostnost v njih le eden od manjših elementov obravnave poljubne tematike.

Pri ciljni skupini, ki se bo vključevala v program, je mogoče pričakovati, da:

- že ima temeljna andragoška znanja,
- ima interes za teme trajnostnosti, a različno predznanje na tem področju,
- ima predhodne izkušnje s poučevanjem o trajnostnosti, ki jih je mogoče uporabiti kot vsebinski doprinos programu,
- je heterogena glede na delovne naloge v izobraževanju odraslih (načrtovalci in izvajalci programov, projektni vodje, predstavniki vodstva organizacij).

4. Cilji programa

Udeleženci bodo:

- ▶ spoznali temeljne značilnosti ogroženih ekosistemov in morebitnih načinov njihove obnove

- ▶ spoznali inovativne pristope obravnave trajnostnosti v izobraževanju odraslih
- ▶ razvili lastne ideje o inovativnih načinih poučevanja odraslih o trajnostnosti
- ▶ poglobili svoje znanje s področja trajnostnosti
- ▶ reflektirali lastne in družbene vrednote v perspektivi trajnostnosti
- ▶ reflektirali odnos posameznika in družbe do okolja in izzivov trajnostnosti
- ▶ spoznali razlike v odnosih do trajnostnosti med različnimi skupinami ljudi in v različnih časovnih obdobjih
- ▶ spoznali trajnostne prakse preteklosti
- ▶ reflektirali družbeno odgovornost trenutno živečih do prihodnjih generacij
- ▶ spoznali primere delovanja v smeri večje družbene pravičnosti
- ▶ reflektirali prepletenost individualnega in kolektivnega trajnostnega delovanja
- ▶ reflektirali prepletenost perečih družbenih in okoljskih izzivov
- ▶ reflektirali odnos človeka do drugih živali ter preostale žive in nežive narave

5. Katalog znanja oziroma vsebina programa

5.1 Struktura in vsebinska zasnova programa

Program je zasnovan enovito po vsebinskih sklopih.

Preglednica 1: **Vsebinski sklopi, teme programa ter priporočene oblike izvedbe programa**

VSEBINSKI SKLOPI IN TEME	NAČIN IZVEDBE PROGRAMA IN ŠTEVILO UR		
	Izobraževanje v živo (v prostorih organizacije ali na drugi lokaciji)	Videokonferenčno srečanje	Samostojno delo na spletu ali s fizičnimi gradivi
I. OKVIR GREENCOMP IN POOSEBLJANJE VREDNOT TRAJNOSTNOSTI			
Uvod v program		2	
Pregled Evropskega okvira kompetenc za Trajnostnost (GreenCOMP)			1
Kompetenca vrednotenja trajnostnosti			1
Kompetenca podpiranja pravičnosti			1
Kompetenca promoviranja narave			1
Število ur za sklop		2	4
II. VREDNOTE – Kdaj cenim svet?			
Branje prvega dela knjige Razvejenje			7
Vrednote preko likovne umetnosti	2		
Korenine - pogovor o prvem delu knjige Razvejenje	2		
Število ur za sklop	4		7
III. PRAVIČNOST – Ali te upoštevam?			
Branje drugega dela knjige Razvejenje			7
Pravičnost preko gledališkega pristopa	2		
Deblo - pogovor o drugem delu knjige Razvejenje	2		
Število ur za sklop	4		7
IV. NARAVA – Kje sem doma?			
Branje tretjega dela knjige Razvejenje			7
Ekosistem skozi glasbo	2		

	Krošnja - pogovor o tretjem delu knjige Razvejenje	2		
	Število ur za sklop	4		7
V.	UMESČANJE ZELENIH KOMPETENC V LASTNO DELO			
	Vrednote trajnosti v praksi		2	
	Število ur za sklop		2	
VI.	SKLEPNO SREČANJE			
	Refleksija z umetniškim izdelkom			5
	Opazovanje in doživljanje okolja	2		
	Zaključna evalvacija in praznovanje	2		
	Število ur za sklop	4		5
		Izobraževanje v živo	Videokonferenčno srečanje	Samostojno delo
	SKUPAJ UR PO NAČINU IZVEDBE	16	4	30
	SKUPAJ TRAJANJE PROGRAMA	50 UR		

5.2 Katalog znanja – po vsebinskih sklopih in temah

I. Vsebinski sklop: **OKVIR GREENCOMP IN POOSEBLJANJE VREDNOT TRAJNOSTNOSTI**

Namen:

Uvodno srečanje je namenjeno uvodu v program, torej spoznavanju pojmov, ki bodo uporabljani v posameznih vsebinskih sklopih. Udeleženci pridobijo informacije o programu usposabljanja, njegovem poteku in pogojih za uspešno dokončanje. Seznanijo se med seboj, predstavijo svoje izkušnje ter opredelijo pričakovanja. Spoznajo Evropski okvir kompetenc za trajnostnost ter temeljne teme, ki so povezane s kompetencami prvega sklopa tega okvira.

Trajanje v urah: 6 pedagoških ur

Znanja in spretnosti:

Preglednica 2: **Znanja in spretnosti za vsebinski sklop: OKVIR GREENCOMP IN POOSEBLJANJE VREDNOT TRAJNOSTNOSTI**

TEMA	Udeleženci:	
	ZNANJA	SPRETNOSTI
UVOD V PROGRAM	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Pridobijo temeljne informacije o programu usposabljanja, njegovi vsebini, načinu izvedbe in časovnem poteku ▶ Spoznajo ključne aktivnosti usposabljanja in učne obveznosti 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Predstavijo svoje dosedanje izkušnje z izobraževanjem odraslih za trajnostni razvoj ▶ Opredelijo svoja pričakovanja
PREGLED EVROPSKEGA OKVIRJA KOMPETENC ZA TRAJNOSTNOST (GREENCOMP)	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Seznanijo se z Evropskim okvirjem kompetenc za trajnostnost in osnovno terminologijo ▶ Razumejo razloge za njegovo oblikovanje in uresničevanje ter medsebojno prepletenost kompetenc ▶ Razumejo koncept trajnostnosti (uravnovežanje okoljskih, družbenih in ekonomskih vidikov) 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Reflektirajo lastna trajnostna prepričanja in kompetence v povezavi z dokumentom ▶ Medsebojno primerjajo trajnostna prepričanja ▶ Reflektirajo vplive človeškega delovanja na preseganje planetarnih meja ▶ Uporabijo osnovna orodja za oceno trajnostnega vpliva
KOMPETENCA VREDNOTENJA TRAJNOSTNOSTI	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Spoznajo kompetenco vrednotenja trajnostnosti 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Presodijo osebne in poklicne odločitve glede na trajnostne vrednote

	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Spoznajo psihološko klasifikacijo vrednot in specifične vrste vrednot, ki najbolj vplivajo na pro-okoljsko vedenje 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Reflektirajo kako so se njihove lastne vrednote spreminjale skozi čas ▶ Opazujejo povezavo med potrebami in vrednotami
KOMPETENCA PODPIRANJA PRAVIČNOSTI	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Spoznajo kompetenco podpiranja pravičnosti ▶ Razumejo različne vidike pravičnosti (distributivna, postopkovna, medosebna) ▶ Poznajo povezavo med okoljskimi vprašanji in družbeno neenakostjo ▶ Razumejo pomen konceptov pravičnega prehoda, tragedije skupnega, medgeneracijske pravičnosti in pravičnosti do narave 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Identificirajo različne vrste pravičnosti na podlagi realnih primerov ▶ Reflektirajo različne odzive na naravne neenakosti ▶ Razmišljajo o socialnih problemih zelenega prehoda ▶ Primerjajo odnos do narave kot subjekta oziroma objekta
KOMPETENCA PROMOVIRANJA NARAVE	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Spoznajo kompetenco promoviranja narave ▶ Seznanijo se z deli narave oz. naravnimi sistemi (sfere, biomi, ekosistemi) ▶ Seznanijo se z ekosistemskimi storitvami (npr. voda, zrak, hrana, opraševanje) ▶ Ozavestijo vpliv urbanizacije, potrošništva in industrije na naravne vire 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Opazujejo naravne pojave in prepoznajo spremembe v okolju

Priporočljive vsebine:

V asinhronem spletnem programu so na interaktiven način predstavljene vse tri kompetence, ki so predmet izobraževalnega programa. Postavljene so v kontekst dokumenta GreenComp in podprte s praktičnimi primeri, citati in navezavami. Udeleženci so spodbujeni k razmisleku z vprašanji za refleksijo in interaktivnimi nalogami. Ob koncu udeleženci programa svoje znanje preverijo s kvizom.

Preglednica 3: **Priporočljive vsebine za vsebinski sklop: OKVIR GREENCOMP IN POSEBLJANJE VREDNOT TRAJNOSTNOSTI**

TEMA	PRIPOROČLJIVE VSEBINE
UVOD V PROGRAM	<ul style="list-style-type: none"> - Namen, cilji, vsebine programa usposabljanja - Pravila za pridobitev potrdila o uspešno zaključenem usposabljanju - Načini dela v programu - Organizacijske zadeve
PREGLED EVROPSKEGA OKVIRA KOMPETENC ZA TRAJNOSTNOST (GREENCOMP)	<ul style="list-style-type: none"> - Predstavitev Evropskega okvirja kompetenc za trajnostnost - Planetarne meje in aktualni kazalci njihovega preseganja - Razlaga glavnih pojmov (trajnostnost, kompetenca) - Primeri vseh 12 kompetenc GreenCOMP
KOMPETENCA VREDNOTENJA TRAJNOSTNOSTI	<ul style="list-style-type: none"> - Kaj so vrednote - Klasifikacija vrednot - Skupine vrednot, ki so povezane s pro-okoljskim vedenjem - Relacija potrebe-vrednote - Razprava o univerzalnih vrednotah - Spreminjanje vrednot (pri posameznikih, meritve na ravni družbe)
KOMPETENCA PODPIRANJA PRAVIČNOSTI	<ul style="list-style-type: none"> - Različne razlage pravičnosti (distributivna, postopkovna in medosebna) - Povezava pojma pravičnosti s trajnostnostjo - Koncept tragedije skupnega - Koncept pravičnega prehoda - Koncept medgeneracijske pravičnosti - Narava kot objekt ali narava kot subjekt (pravičnost do narave, antropocentrizem)
KOMPETENCA PROMOVIRANJA NARAVE	<ul style="list-style-type: none"> - Opredelitev pojma »narava« - (Ne)povezanost sodobne družbe z naravo - Deli narave in njihove interakcije (sfere, biomi, ekosistemi) - Ekosistemske storitve - Človeški vplivi na naravno okolje, socio-ekološki sistem - Blaženje in prilagajanje okoljskim spremembam - Tehnocentrizem in relacija tehnološkega napredka in trajnostnosti - Varstvo narave, kategorije zavarovanih območij v Sloveniji

Izdelki, ki jih pripravijo udeleženci

Udeleženci ne pripravijo izdelkov v tej fazi. Potrdilo o uspešno opravljenem kvizu spletnega izobraževalnega programa predložijo koordinatorju programa.

II. Vsebinski sklop: **VREDNOTE – Kdaj cenim svet?**

Namen:

Udeleženci so seznanjeni s pojmom vrednot v povezavi s trajnostnostjo. Spoznajo roman *Razvejenje* ameriškega avtorja Richarda Powersa. Avtor, prejemnik Pulitzerjeve nagrade, velja za enega najvidnejših sodobnih pisateljev; roman pa je izbran zato, ker na edinstven način povezuje človekovo doživljanje narave z vprašanji etike, ekologije in družbene odgovornosti. Delo vključuje pomembne elemente prve skupine kompetenc GreenComp (poosebljanje vrednot trajnostnosti) in ponuja bogato izhodišče za meddisciplinarni pristop, v katerem se prepletajo književnost, etika, okoljevarstvo, psihologija in državljanska vzgoja. Na podlagi branja romana in lastne ustvarjalnosti udeleženci poglobljeno raziščejo kompetence, ki so predmet programa. Učne aktivnosti vključujejo razprave, reflektivno likovno izražanje, učenje na prostem, študije primerov in simulacije.¹

Preglednica 4: **Priporočljive vsebine za vsebinski sklop: VREDNOTE – Kdaj cenim svet?**

TEMA	PRIPOROČLJIVE VSEBINE
BRANJE PRVEGA DELA KNJIGE RAZVEJENJE	Branje prvega dela knjige Izražanje vrednot v naslednjih oblikah: <ul style="list-style-type: none"> - povezanost z naravo kot vrednota, - medgeneracijska odgovornost (drevesa kot živi organizmi, ki živijo več desetletij ali stoletij, predstavljajo časovno dimenzijo trajnosti - potreba po dolgoročnem razmišljanju in spoštovanju prihodnjih generacij, rodbinsko povezovanje), - spoštovanje kompleksnosti ekosistemov (komunikacija med drevesi poudarja, da je narava bolj kompleksna, kot si človek domišlja - vrednota ponižnosti in spoštovanja do naravnih sistemov kot temelj trajnostnega mišljenja), - varovanje narave kot etična dolžnost (zasebno doživetje oziroma osebna vrednota vodi v javno zavzetost oziroma družbeno angažirano delovanje).
VREDNOTE PREKO LIKOVNE UMETNOSTI	<ul style="list-style-type: none"> - Refleksija o tem, kako se lahko skozi likovno izražanje vrednote izkažejo v več oblikah - Refleksija lastnih družbenih vrednot - Izdelava likovnega izdelka po dogovoru
KORENINE - POGOVOR O PRVEM DELU KNJIGE RAZVEJENJE	<ul style="list-style-type: none"> - Pogovor o prvem delu knjige - Korenine kot metafora za posameznikova doživetja in vrednote (<i>»Bistvo je očem skrito«</i>) - Skupne točke in razlike likov v knjigi - Primerjava doživljanja ob branju

¹ Namesto romana *Razvejenje* je možno izbrati tudi alternativno čtivo, npr. *Svetišča narave* (Irena Cerar). V tem primeru je treba program skrbno premisliti in po potrebi prilagoditi, saj se knjiga nekaterih kompetenc, ki jih v programu obravnavamo, ne dotakne neposredno; izvajalci naj zato vključijo dodatna gradiva in usmerjene aktivnosti.

Izdelki, ki jih pripravijo udeleženci

Refleksivni zapis ob branju knjige. Udeleženci izdelajo likovni izdelek, kjer z vizualnimi in simbolnimi elementi predstavijo svojo povezanost s trajnostnostjo.

III. Vsebinski sklop: **PRAVIČNOST – Ali te upoštevam?**

Namen:

Udeleženci na podlagi branja drugega dela knjige in gledališkega pristopa konkretnije raziščejo pojem pravičnosti oziroma trajnostne pravičnosti, predvsem z vidika okoljske, medvrstne in družbene pravičnosti. »Deblo« se iz »osebnih korenin« prvega dela romana pomakne v skupno delovanje, kjer se posamezne zgodbe književnega dela prepletejo v aktivizem, konflikt in skupnost.

Trajanje v urah: 11 pedagoških ur

Znanja in spretnosti:

Preglednica 5: **Znanja in spretnosti za vsebinski sklop: PRAVIČNOST – Ali te upoštevam?**

TEMA	Udeleženci:	
	ZNANJA	SPRETNOSTI
BRANJE DRUGEGA DELA KNJIGE RAZVEJENJE	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Razumejo pojme okoljska pravičnost, družbena pravičnost, medgeneracijska pravičnost ▶ Seznanijo se z okoljskim aktivizmom ▶ Poznajo osnove etičnih teorij v kontekstu okolja (npr. antropocentrizem vs. ekocentrizem) 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Ob primerih iz knjige razvijajo etično presojanje (npr. zakonita, a nepravična dejanja, npr. sečnja gozda) ▶ Javna predstavitev stališč: zagovorništvo, nastopanje, oblikovanje mnenj v javnem prostoru
PRAVIČNOST PREKO GLEDALIŠKEGA PRISTOPA	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Razvijajo kritično mišljenje o razmerju med zakonitostjo in pravičnostjo ▶ Razumejo večplastnost in notranja protislovja različnih pojmovanj pravičnosti ▶ Razmišljajo kako se odzivamo na naravno prisotne neenakosti 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Sodelujejo v skupinskem odločanju na vključujoč način razvijajo skupinsko sodelovanje – razvijanje spretnosti sodelovalnega iskanja trajnostnih rešitev ▶ Razvijajo odločevalske spretnosti skozi iskanje kompromisov in skupnih rešitev v simuliranih trajnostnih dilemah

DEBLO - POGOVOR O DRUGEM DELU KNJIGE RAZVEJENJE	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Razumejo družbene mehanizme moči in izključenosti ▶ Se soočijo z različnimi pogledi in mnenji 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ V obliki konstruktivne razprave oblikujejo in zagovarjajo argumente o pravičnosti ▶ Opazujejo lastna čustva in čustva ostalih kot odziv na teme poštenosti/pravičnosti
--	--	---

Priporočljive vsebine:

Drugi del romana z naslovom *Razvejenje* udeležencem približa pojem trajnostna pravičnost, ki pomeni, da si prizadevamo za pošteno porazdelitev koristi in bremen naravnih virov, vključenost vseh deležnikov in zaščito tistih, ki so brez glasu – tako ljudi kot narave. Uporabi prisposodbo »debla« kot kolektivno preobrazbo – etično rast, ki ustvarja strukturo skupnosti in gibanja. Pravičnost v kontekstu tega izobraževalnega programa ni teoretski pojem, temveč predvsem dejanje, aktivnost, s katero se vzpostavlja, neguje in vzdržuje ravnovesja med človekom (npr. udeležencem), družbo (npr. udeleženčevo konkretno socialno mrežo) in naravo (npr. prostor, kjer udeleženec, živi, dela in se ukvarja s prostočasnimi dejavnostmi).

Zaželeno je, da v skupini udeleženci razvijajo skupne ideje, s poudarkom na dialogu, poslušanju in iskanju skupnih točk. Učne aktivnosti lahko vključujejo razprave, gledališki pristop in študije primerov.

Preglednica 6: Priporočljive vsebine za vsebinski sklop: PRAVIČNOST – Ali te upoštevam?

TEMA	PRIPOROČLJIVE VSEBINE
BRANJE DRUGEGA DELA KNJIGE RAZVEJENJE	Pravičnost kot deblo trajnosti in njeni različni vidiki v zgodbi: <ul style="list-style-type: none"> - Okoljska pravičnost, pravičnost do narave in etika onkraj antropocentrizma: boj za zaščito dreves in gozdov kot žrtev sistemske nepravilnosti; posamezniki tvegajo življenja za reševanje gozda pred posekom, čeprav od tega nimajo neposredne koristi – kar odpira vprašanje, ali je pošteno uničiti nekaj, kar se ne more braniti. Roman problematizira tudi, ali ima narava lahko lastne moralne pravice, ter zagovarja etični pogled, ki presega človeka in naravo vključuje v krog spoštovanja in zaščite kot soobstoječega subjekta. - Medgeneracijska pravičnost: delovanje v imenu prihodnjih generacij v nasprotju s kratkoročnim dobičkom; vprašanje odgovornosti za dolgoročne posledice današnjih dejanj. - Medosebna in družbena pravičnost: zaveznitvo med marginaliziranimi posamezniki, izključenimi iz odločanja; pravičnost temelji na etiki odgovornosti, zaščiti šibkejših in zavrnitvi izkoriščanja, tudi kadar zakon formalno podpira neetične prakse.
PRAVIČNOST PREKO	<ul style="list-style-type: none"> - Uporaba izbranega gledališkega pristopa po dogovoru

GLEDALIŠKEGA PRISTOPA	- Refleksija o tem, kako se lahko s pomočjo gledališča izkazuje pravičnost
DEBLO - POGOVOR O DRUGEM DELU KNJIGE RAZVEJENJE	- Pogovor o drugem delu knjige - Deblo kot metafora za kolektivno preobrazbo

Izdelki, ki jih pripravijo udeleženci

Refleksivni zapis ob branju knjige. Udeleženci za skupno pripravo izdelka uporabijo gledališki pristop.

IV. Vsebinski sklop: **NARAVA – Kje sem doma?**

Namen:

Udeleženci skozi branje tretjega dela knjige *Razvejenje*, umetniško izražanje in pogovor raziskujejo naravo kot živi, prepleteni sistem, v katerem ima vsak element svojo vlogo. »Krošnja«, ki sledi »koreninam« in »deblu« prejšnjih dveh delov knjige, simbolizira razvejano povezanost živih bitij, idej in dejanj. Udeleženci ozavestijo kompleksnost narave in pomen njenega varovanja, razvijajo čut za medsebojno soodvisnost in reflektirajo človekov vpliv na naravno okolje. S pomočjo umetniških in refleksivnih dejavnosti krepijo svojo okoljsko občutljivost ter razmišljajo o tem, kako lahko kot posamezniki in kot skupnost (npr. družinska, delovna, krajevna, .. nacionalna) prispevajo k ohranjanju ravnovesja med naravo in družbo.

Trajanje v urah: 11 pedagoških ur

Znanja in spretnosti:

Preglednica 7: **Znanja in spretnosti za vsebinski sklop: NARAVA – Kje sem doma?**

TEMA	Udeleženci:	
	ZNANJA	SPRETNOSTI
BRANJE TRETJEGA DELA KNJIGE RAZVEJENJE	▶ Ozavestijo zakonitosti delovanja naravnih sistemov (npr. kroženje energije, prilagodljivost)	▶ Ob primerih iz knjige opazujejo soodvisnost
EKOSISTEM SKOZI GLASBO	▶ Zavedo se povezanosti in soodvisnosti človeka z naravnimi sistemi	▶ Se glasbeno ustvarjalno izražajo znotraj skupine, kjer iščejo harmonijo z ostalimi člani skupine
KROŠNJA - POGOVOR O TRETJEM DELU KNJIGE RAZVEJENJE	▶ Ozaveščajo raznolikost reakcij na isti pojav ▶ Spoznajo in primerjajo več možnih poti skrbi za naravo in varovanja narave	▶ Refleksija, izražanje lastnega odnosa do narave ▶ Povzamejo svoj pogled na celotno knjigo in izluščijo bistvene poudarke v povezavi z lastnim učnim procesom.

Priporočljive vsebine:

Tretji del romana *Razvejenje* udeležencem približa naravo kot zapleten, medsebojno povezan sistem, v katerem se vsako življenje prepleta z drugim. »Krošnja« simbolizira razvejano mrežo odnosov – tako v naravi kot med ljudmi – in poudarja, da nihče ne obstaja sam zase. Ekosistem je prikazan kot dinamičen in stremeč k ravnovesju sistem, v katerem imajo vsi člani – tudi tisti najmanjši – svoj namen in možnost vpliva. Skozi zgodbe in likovno-umetniške pristope se udeleženci učijo opazovati in zaznavati naravo kot celotno entiteto in razmišljati o soodvisnosti z njo. Udeleženci lahko z branjem, umetniškim ustvarjanjem in reflesivnim pogovorom razvijajo sposobnost empatije do narave (in soljudi), s poudarkom na opazovanju naravnih vzorcev ter zaznavanju povezav med svojimi dejanji in širšim okoljem. Učne aktivnosti lahko vključujejo razprave, glasbeno ustvarjanje in študije primerov.

Preglednica 8: Priporočljive vsebine za vsebinski sklop: NARAVA – Kje sem doma?

TEMA	PRIPOROČLJIVE VSEBINE
BRANJE TRETJEGA DELA KNJIGE RAZVEJENJE	Simbolika krošnje kot razvejanja, raznolikosti in prihodnosti s skupnim bistvom, ki nakazuje na naslednje ideje za razpravo ob knjigi: <ul style="list-style-type: none"> - Systemska povezanost narave: narava kot živa mreža odnosov, kjer vsak poseg vpliva na celoto - Estetsko in čustveno doživljanje: skozi podobo krošnje roman spodbuja spoštovanje in občudovanje narave kot sobitja, ne le kot vira. - Naravni ritmi in ravnovesje: usklajevanje človekovega delovanja z ritmi narave, obnavljanjem in cikličnostjo življenja. - Bogastvo raznolikosti, ki ima skupne točke povezave
EKOSISTEM SKOZI GLASBO	<ul style="list-style-type: none"> - ustvarjanje zvočnih krajin/skladbe - kako glasba odraža zakonitosti, ki jih srečamo v naravnih sistemih
KROŠNJA - POGOVOR O TRETJEM DELU KNJIGE RAZVEJENJE	<ul style="list-style-type: none"> - Pogovor o tretjem delu knjige - Simbol krošnje kot razvejanja, raznolikosti in prihodnosti s skupnim bistvom

Izdelki, ki jih pripravijo udeleženci

Refleksivni zapis ob branju knjige. Zvočna interpretacija ekosistema (glasbena kompozicija).

V. Vsebinski sklop: **UMEŠČANJE ZELENIH KOMPETENC V LASTNO DELO**

Namen:

Udeleženci reflektirajo o svojih izkušnjah in spoznanjih iz programa ter prepoznajo, katere zelene kompetence so razvili ter kako jih lahko uporabijo v svojem delovnem in zasebnem okolju. S pomočjo miselnih raziskujejo možnosti prenosa pridobljenega znanja in vrednot trajnostnega razvoja v različne kontekste: poklicne, osebne, družbene in lokalne. Namen sklopa je podpreti udeležence pri oblikovanju osebnega ali skupinskega načrta prenosa pridobljenega znanja v konkretne naloge in situacije.

Trajanje v urah: 2 pedagoški uri

Znanja in spretnosti:

Preglednica 9: **Znanja in spretnosti za vsebinski sklop: UMEŠČANJE ZELENIH KOMPETENC V LASTNO DELO**

TEMA	Udeleženci:	
	ZNANJA	SPRETNOSTI
VREDNOTE TRAJNOSTNOSTI V PRAKSI	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Sinteza spoznanj iz različnih sklopov programa ▶ Miselna orodja za kontekstualizacijo splošnih kompetenc 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Prenos znanja in delovanja med različnimi konteksti (zasebni, poklicni, družinski, lokalni, globalni) ▶ Sinteza spoznanj iz različnih sklopov programa

Priporočljive vsebine:

Preglednica 10: **Priporočljive vsebine za vsebinski sklop: UMEŠČANJE ZELENIH KOMPETENC V LASTNO DELO**

TEMA	PRIPOROČLJIVE VSEBINE
VREDNOTE TRAJNOSTNOSTI V PRAKSI	<ul style="list-style-type: none"> - SCAMPER tehnika (Bob Eberle) - Mapiranje strukture pojava za prenos med konteksti

Izdelki, ki jih pripravijo udeleženci

Udeleženci pripravijo lastne zemljevide prenosa znanj in spretnosti v poklicne naloge/v zasebno življenje.

VI. Vsebinski sklop: **SKLEPNO SREČANJE****Namen:**

Sklepno srečanje je priložnost za refleksijo učenja, utrditev pridobljenih spoznanj in praznovanje skupne izkušnje. Udeleženci strnejo osebne uvide, ustvarijo umetniški izraz svojega doživljanja ter skozi aktivnost v naravi poglobijo svojo povezanost z okoljem. Poseben poudarek je na skupnem praznovanju, deljenju občutij in pomenov ter načrtovanju, kako lahko pridobljena znanja in občutljivost do narave živijo naprej v vsakdanjem življenju.

Trajanje v urah: 9 pedagoških ur

Znanja in spretnosti:Preglednica 11: **Znanja in spretnosti za vsebinski sklop: SKLEPNO SREČANJE**

TEMA	Udeleženci:	
	ZNANJA	SPRETNOSTI
REFLEKSIJA Z UMETNIŠKIM IZDELKOM	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Izražanje osebnega doživljanja skozi umetnost ▶ Izbor medija (performans, fotografija, tekst, skulptura ipd.) 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Ustvarjalno mišljenje ▶ Simbolno izražanje
OPAZOVANJE IN DOŽIVLJANJE OKOLJA	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Osnovna načela čuječnosti in učenja na prostem 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Zaznavanje okolja z vsemi čutili
ZAKLJUČNA EVALVACIJA IN PRAZNOVANJE	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Pomen refleksije in evalvacije v učenju 	<ul style="list-style-type: none"> ▶ Izražanje mnenja, poslušanje, praznovanje skupnega uspeha

Priporočljive vsebine:Preglednica 12: **Priporočljive vsebine za vsebinski sklop: SKLEPNO SREČANJE**

TEMA	PRIPOROČLJIVE VSEBINE
REFLEKSIJA Z UMETNIŠKIM IZDELKOM	<ul style="list-style-type: none"> - Predstavitev izdelka in pomena - Samostojna ali skupinska interpretacija motiva
SPREHOD - OPAZOVANJE IN DOŽIVLJANJE OKOLJA	<ul style="list-style-type: none"> - Skupinska aktivnost zaznavanja v parih, kjer udeleženci izmenično vodijo opazovanje (npr. vodenje skozi krajino z zavezanimi očmi)
ZAKLJUČNA EVALVACIJA IN PRAZNOVANJE	<ul style="list-style-type: none"> - Zaključni krog vtisov - Informacije o formalnem zaključku, zahvala udeležencem - Neformalno praznovanje (s pesmijo, sladico ipd.)

Izdelki, ki jih pripravijo udeleženci

Udeleženci pripravijo umetniški izdelek po lastni želji, ki strnjeno predstavi njihove lastne uvide in refleksije.

6. Trajanje izobraževanja

Program traja 50 ur organiziranega izobraževalnega dela.

Od tega poteka:

- 16 ur usposabljanja v prostorih izobraževalne organizacije,
- 4 ure so izvedene v obliki usposabljanja na daljavo in
- 30 ur v obliki organiziranega samostojnega učenja in dela v spletni učilnici.

Razmerje ur se lahko v izpeljavi tudi fleksibilno prilagaja, če to narekujejo okoliščine in potrebe udeležencev.

7. Izpitni katalog oziroma drugi načini preverjanja znanja

Preverjanje znanja udeležencev poteka med izpeljavo programa usposabljanja, in sicer:

- s spremljanjem dejavne udeležbe in sodelovanja udeleženca med potekom usposabljanja, ki poteka v prostorih izobraževalne organizacije,
- s spremljanjem dejavne udeležbe in sodelovanja udeleženca med potekom usposabljanja, ki poteka po spletu (spletni seminar, spletna učilnica),
- s spremljanjem dejavne udeležbe in sodelovanja udeleženca med potekom usposabljanja, ki poteka v spletni učilnici (organizirano samostojno učenje),
- z vrednotenjem zapisov in drugih izdelkov, ki jih pripravi udeleženec usposabljanja.

Udeleženci v programu v obliki organiziranega samostojnega učenja opravijo spletni kviz in pripravijo pisne refleksije ter izdelke s pomočjo katerih je mogoče ovrednotiti njihovo znanje in spretnosti.

Znanje in spretnosti vrednotijo izbrani izvajalci programa pri vsaki izpeljavi programa.

8. Pogoji za vključitev v program

Posebni pogojev za vključitev v program ni.

Priznavanje že pridobljenega znanja

Program ne omogoča priznavanja že pridobljenega znanja.

9. Pogoji za napredovanje in dokončanje programa

Pogoji za napredovanje

Pogojev za napredovanje znotraj vsebin programa ni. Nosilci programa sicer sproti ovrednotijo vse dogovorjene aktivnosti v programu, ki štejejo med pogoje za dokončanje izobraževanja.

Pogoji za dokončanje

Pogoji za dokončanje programa so:

- izkazana osemdesetodstotna udeležba na organiziranem skupinskem usposabljanju, ki poteka na tradicionalen način v prostorih izobraževalne organizacije, oz. kot spletni seminar (npr. Zoom, MS Teams idr.);
- dejavno sodelovanje med potekom usposabljanja, ki poteka v prostorih izobraževalne organizacije, po spletu ali v obliki organiziranega samostojnega učenja,
- dejavno sodelovanje pri izvedbi aktivnosti v spletni učilnici in 80% uspešnost pri zaključnem kvizu,
- priprava dogovorjenih izdelkov v skladu z navodili izvajalcev programa,
- izpolnjena evalvacija v 1KA.

Udeleženec v okviru programa usposabljanja pripravi zaključni umetniški izdelek, kjer samostojno izbere medij, na podlagi katerega soudeležencem predstavi svoj učni proces v programu.

Kandidat uspešno konča usposabljanje v programu, če izpolni vse navedene pogoje.

Če ne izpolni enega od navedenih pogojev, dokazuje svojo usposobljenost v ponovnih/dodatnih ocenjevalnih postopkih, in sicer:

- če je bil kandidat pri organiziranem usposabljanju v skupini prisoten manj kot 80 odstotkov predvidenega časa, pripravi refleksijo oz. odgovori na vprašanja iz tem(e), pri kateri(h) je manjkal,

- če v dogovorjenem roku zaradi ugotovljenih objektivnih razlogov ni pripravil zahtevanih izdelkov, lahko v dogovoru z nosilcem programa izdelek pripravi v podaljšanem roku.

10. Organizacija izobraževanja

Priporočeno število udeležencev

Organizirano usposabljanje poteka v skupini do 20 udeležencev.

Ugotavljanje posameznikovih potreb in pričakovanj

Ob začetku izpeljave programa je potrebno ugotoviti značilnosti vključenih udeležencev, njihove izobraževalne potrebe, motivacijo in pričakovanja. Priporočljivo je tudi, da se o pričakovanjih udeležencev pogovorimo ob pričetku usposabljanja.

Ugotovljene potrebe in pričakovanja udeležencev so ustrezna podlaga, da izvedbeni načrt izpeljave usposabljanja prilagodimo za dejansko skupino udeležencev, ki se vključuje v program.

Oblika izpeljave

Program je zasnovan za izpeljavo v **kombinirani obliki**, in sicer tako, da:

- del usposabljanja poteka v živo, v prostorih izobraževalne organizacije,
- del poteka v spletnem učnem okolju – kot spletni seminar in kot organizirano samostojno delo udeležencev v spletni učilnici.
- Del pa udeleženci opravijo samostojno v obliki branja romana na katerega se navezujejo srečanja.

Razmerje med skupinskim in individualnim delom

Program je oblikovan na način, da spodbuja tako skupinsko kot individualno delo udeležencev. Skupinsko delo je predvideno pri usposabljanju v živo kot pri delavnicah, ki sinhrono potekajo na daljavo. Izvajalec naj bo pozoren pri izboru metod dela tako v fizičnem kot v spletnem prostoru, izbira naj takšne, ki spodbujajo aktivno skupinsko delo. Pri samostojnem delu, ki je v program umeščeno z obliko organiziranega samostojnega učenja, naj bo izvajalec še posebej pozoren, da bodo imeli udeleženci ves čas samostojnega dela tehnično in vsebinsko podporo. Pomembno je tudi, da udeleženci po opravljenem samostojnem delu, pridobijo povratne informacije. Izvajalec naj presodi, kdaj bo smiselna skupinska in kdaj individualna povratna informacija.

Vloge in razmerja med deležniki v programu

Za uspešno izpeljavo programa, je pomembno, da so ključni deležniki v programu usposobljeni za izpeljavo programa. Pomembno je vzpostaviti dobro sodelovanje med vsemi.

Ključni deležniki v programu s strani izvajalca usposabljanja so:

- *vsebinski koordinator programa usposabljanja,*
- *organizator programa usposabljanja ,*
- *nosilci posamičnih vsebin – izvajalci delavnic, moderatorji razprav*
- *sodelavci za IKT podporo.*

Prostorski in tehnični pogoji

Za izpeljavo programa morajo biti zagotovljeni prostorski in tehnični pogoji.

Izpeljava usposabljanja v prostorih izobraževalne organizacije: Zagotovljena mora biti predavalnica, prilagojena za izobraževanje odraslih, kjer so možne različne postavitve miz in stolov in ki jo je možno prilagoditi za umetniško ustvarjanje (odprt prostor za gledališke pristope, zaščita miz za likovno ustvarjanje ipd.

Usposabljanje v spletnem učnem okolju: Zagotoviti je potrebno ustrezno spletno učno platformo (spletna učilnica npr. Reach360, Moodle ipd.) in ustrezne videokonferenčne sisteme (npr. Zoom, MS Teams ipd.), ki bodo omogočali, da bodo udeleženci dostopali do učnih virov in komunicirali med seboj in z izvajalci. Udeležencem in predavateljem je potrebno po potrebi zagotoviti tehnično podporo.

Samostojno delo udeležencev: Zagotoviti je potrebno ustrezna vodila, ki bodo udeležencem v pomoč pri samostojnem učenju ter pripravi in oddaji izdelkov. Udeležencem je potrebno zagotoviti tudi vsebinsko in tehnično podporo.

Priporočeni didaktični pristopi in učne metode:

Z uporabljenimi didaktičnimi pristopi in izbranimi učnimi metodami je potrebno v programu spodbujati aktivnost udeležencev. Izvajalec naj izbor učnih metod opravi upoštevajoč cilje programa ter opredeljena znanja in spretnosti, ki so opredeljene pri posamičnih vsebinskih sklopih in temah. Priporočljiva je uporaba umetniških metod, ki spodbujajo simbolno izražanje in metakognitivno mišljenje ter participativnih metod, ki omogočajo izmenjavo znanja in izkušenj med udeleženci. Če je možno, se eno ali več srečanj izvede na prostem. Z izborom metod individualnega dela pa bo udeležencem omogočeno, da izrazijo in osmislijo lastne izkušnje.

Z izmenjavo usposabljanja v živo, spletnega izobraževanja in samostojnega učenja in dela in tem oblikam ustreznih metod dela se spodbuja krepitev pisnih, bralnih in digitalnih spretnosti. Izbor metod naj omogoči spodbujanje kritičnega, systemskega in problemskega mišljenja.

Preglednica 13: **Priporočene metode po posamičnih vsebinskih sklopih in temah**

Vsebinski sklop: OKVIR GREENCOMP IN POOSEBLJANJE VREDNOT TRAJNOSTNOSTI	
Izpeljava: Spletni seminar (videokonferenčno), samostojno delo v spletni učilnici	
Tema	Priporočene metode
UVOD V PROGRAM	<ul style="list-style-type: none"> • Kratka anketa • Uvodni krog • Predstavitev
PREGLED EVROPSKEGA OKVIRA KOMPETENC ZA TRAJNOSTNOST (GREENCOMP)	<ul style="list-style-type: none"> • Spletni program z različnimi tipi vsebin (tekst, video, fotografije) vprašanji za refleksijo in interaktivnimi nalogami
KOMPETENCA VREDNOTENJA TRAJNOSTNOSTI	<ul style="list-style-type: none"> • Spletni program z različnimi tipi vsebin (tekst, video, fotografije) vprašanji za refleksijo in interaktivnimi nalogami in zaključnim kvizom za preverjanje znanja
KOMPETENCA PODPIRANJA PRAVIČNOSTI	<ul style="list-style-type: none"> • Spletni program z različnimi tipi vsebin (tekst, video, fotografije) vprašanji za refleksijo in interaktivnimi nalogami in zaključnim kvizom za preverjanje znanja
KOMPETENCA PROMOVIRANJA NARAVE	<ul style="list-style-type: none"> • Spletni program z različnimi tipi vsebin (tekst, video, fotografije) vprašanji za refleksijo in interaktivnimi nalogami in zaključnim kvizom za preverjanje znanja
Vsebinski sklop: VREDNOTE – Kdaj cenim svet?	
Izpeljava: Samostojno branje ter srečanje v živo	
Tema:	Priporočene metode
BRANJE PRVEGA DELA KNJIGE RAZVEJENJE	<ul style="list-style-type: none"> • Samostojno branje • Ustvarjanje zabeležk (po potrebi)
VREDNOTE PREKO LIKOVNE UMETNOSTI	<ul style="list-style-type: none"> • Likovno ustvarjanje • Izbira motiva v povezavi s temo • Predstavitev izdelka
KORENINE - POGOVOR O PRVEM DELU KNJIGE RAZVEJENJE	<ul style="list-style-type: none"> • Skupinska razprava
Vsebinski sklop: PRAVIČNOST – Ali te upoštevam?	
Izpeljava: Samostojno branje ter srečanje v živo	
Tema	Priporočene metode
BRANJE DRUGEGA DELA KNJIGE RAZVEJENJE	<ul style="list-style-type: none"> • Samostojno branje • Ustvarjanje zabeležk (po potrebi)
PRAVIČNOST PREKO GLEDALIŠKEGA PRISTOPA	<ul style="list-style-type: none"> • Dramsko ustvarjanje • Izbira motiva v povezavi s temo

DEBLO - POGOVOR O DRUGEM DELU KNJIGE RAZVEJENJE	<ul style="list-style-type: none"> • Skupinska razprava
Vsebinski sklop: NARAVA – Kje sem doma?	
Izpeljava: Samostojno branje ter srečanje v živo	
Tema	Priporočene metode
BRANJE TRETJEGA DELA KNJIGE RAZVEJENJE	<ul style="list-style-type: none"> • Samostojno branje • Ustvarjanje zabeležk (po potrebi)
EKOSISTEM SKOZI GLASBO	<ul style="list-style-type: none"> • Glasbeno ustvarjanje • Refleksija izdelka
KROŠNJA - POGOVOR O TRETJEM DELU KNJIGE RAZVEJENJE	<ul style="list-style-type: none"> • Skupinska razprava
Vsebinski sklop: UMEŠČANJE ZELENIH KOMPETENC V LASTNO DELO	
Izpeljava: Spletni seminar (videokonferenčno)	
Tema	Priporočene metode
VREDNOTE TRAJNOSTNOSTI V PRAKSI	<ul style="list-style-type: none"> • Metoda refleksije (spodbujanje metakognicije) • Aplikativno učenje (premislek s pomočjo metode SCAMPER in mapiranja pojavov)
Vsebinski sklop: OBLIKE IN METODE IZOBRAŽEVANJA ODRASLIH	
Izpeljava: Samostojno delo, srečanje v živo na prostem	
Tema	Priporočene metode
REFLEKSIJA Z UMETNIŠKIM IZDELKOM	<ul style="list-style-type: none"> • Umetniško ustvarjanje • Simbolno izražanje • Predstavitev izdelka
OPAZOVANJE IN DOŽIVLJANJE OKOLJA	<ul style="list-style-type: none"> • Učenje na prostem • Uteleseno učenje
ZAKLJUČNA EVALVACIJA IN PRAZNOVANJE	<ul style="list-style-type: none"> • Voden skupinski evalvacijski pogovor • Druženje

11. Znanje in usposobljenost strokovnih delavcev

Izvajalci programa morajo:

- biti strokovnjaki in poznavalci določene teme, ki jo vsebuje program, kar izkazujejo s pisnimi referencami ali bibliografijo,
- imeti praktične izkušnje na obravnavanem vsebinskem področju,
- biti pedagoško-andragoško usposobljeni za izpeljevanje učnega procesa.

Po posameznih vsebinskih sklopih so pričakovani naslednji izobrazbeni pogoji in drugo znanje izvajalcev programa:

Preglednica 14: Znanje in usposobljenost strokovnih sodelavcev

VSEBINSKI SKLOP	FORMALNA IZOBRAZBA	POSEBNA ZNANJA
OKVIR GREENCOMP IN POOSEBLJANJE VREDNOT TRAJNOSTI	Najmanj univerzitetna izobrazba prve stopnje	<ul style="list-style-type: none"> • Poznavanje teoretskih konceptov in strokovnih načel andragogike kot vede • Poznavanje značilnosti odraslih, andragogika ciljnih skupin • Poznavanje evropskega okvirja kompetenc za trajnostnost • Izkušnje z izobraževanjem na daljavo • Izkušnje z vlogo spletnega tutorja
VREDNOTE – KDAJ CENIM SVET?		
Vrednote preko likovne umetnosti	Najmanj univerzitetna izobrazba prve stopnje ali izjemni umetniški dosežki na področju likovne umetnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Znanje s področja likovne umetnosti in vizualnega izražanja • Znanje uporabe likovne umetnosti za raziskovanje raznolikih tem • Dobro poznavanje izbranega literarnega dela • Poznavanje evropskega okvirja kompetenc za trajnostnost • Izkušnje z vodenjem participativnih delavnic za odrasle
Korenine - pogovor o prvem delu knjige Razvejenje	Najmanj univerzitetna izobrazba prve stopnje	<ul style="list-style-type: none"> • Znanje s področja izobraževanja odraslih • Poznavanje teoretskih načel vodenja skupinskih pogovorov o vrednotah in praktične izkušnje na tem področju • Poznavanje literarne vede in znanje uporabe literarnovednih konceptov pri obravnavi literarnega dela • Dobro poznavanje izbranega literarnega dela • Poznavanje evropskega okvirja kompetenc za trajnostnost
PRAVIČNOST – ALI TE UPOŠTEVAM?		
Pravičnost preko gledališkega pristopa	Najmanj univerzitetna izobrazba prve stopnje ali izjemni umetniški dosežki	<ul style="list-style-type: none"> • Znanje s področja dramske umetnosti

	na področju dramske umetnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Znanje uporabe dramskih tehnik za raziskovanje raznolikih tem • Dobro poznavanje izbranega literarnega dela • Poznavanje evropskega okvirja kompetenc za trajnostnost • Izkušnje z vodenjem participativnih delavnic za odrasle
Deblo - pogovor o drugem delu knjige Razvejenje	Najmanj univerzitetna izobrazba prve stopnje	<ul style="list-style-type: none"> • Znanje s področja izobraževanja odraslih • Poznavanje teoretskih načel vodenja skupinskih pogovorov o vrednotah in praktične izkušnje na tem področju • Poznavanje literarne vede in znanje uporabe literarnovednih konceptov pri obravnavi literarnega dela • Dobro poznavanje izbranega literarnega dela • Poznavanje evropskega okvirja kompetenc za trajnostnost
NARAVA – KJE SEM DOMA?		
Raziskovanje vrednot skrbi za ekosistem skozi glasbeno umetnost	Najmanj univerzitetna izobrazba prve stopnje ali izjemni umetniški dosežki na področju glasbene umetnosti	<ul style="list-style-type: none"> • Znanje s področja glasbene umetnosti • Znanje s področja uporabe glasbenih sredstev za raziskovanje raznolikih tem • Dobro poznavanje izbranega literarnega dela • Poznavanje evropskega okvirja kompetenc za trajnostnost • Izkušnje z vodenjem participativnih delavnic za odrasle
Krošnja - pogovor o tretjem delu knjige Razvejenje	Najmanj univerzitetna izobrazba prve stopnje	<ul style="list-style-type: none"> • Znanje s področja izobraževanja odraslih • Poznavanje teoretskih načel vodenja skupinskih pogovorov o vrednotah in praktične izkušnje na tem področju • Poznavanje literarne vede in znanje uporabe literarnovednih konceptov pri obravnavi literarnega dela

		<ul style="list-style-type: none"> • Dobro poznavanje izbranega literarnega dela • Poznavanje evropskega okvirja kompetenc za trajnostnost
UMEŠČANJE ZELENIH KOMPETENC V LASTNO DELO		
Vrednote trajnostnosti v praksi	Najmanj univerzitetna izobrazba prve stopnje	<ul style="list-style-type: none"> • Znanje s področja ugotavljanja potreb v izobraževanju odraslih • Znanje s področja kurikularnega načrtovanja v izobraževanju odraslih • Izkušnje z izvajanjem izobraževanja na daljavo • Dobro poznavanje izbranega literarnega dela • Poznavanje evropskega okvirja kompetenc za trajnostnost
SKLEPNO SREČANJE		
Opazovanje in doživljanje okolja	Najmanj univerzitetna izobrazba prve stopnje	<ul style="list-style-type: none"> • Znanje s področja izkustvenega učenja in doživljajskih metod v naravnem okolju • Znanje o značilnostih, procesih in zakonitostih naravnega okolja • Dobro poznavanje izbranega literarnega dela • Poznavanje evropskega okvirja kompetenc za trajnostnost
Zaključna evalvacija in praznovanje	Najmanj univerzitetna izobrazba prve stopnje	<ul style="list-style-type: none"> • Znanje načrtovanja in izvajanja evalvacijskih procesov v izobraževanju odraslih • Sposobnost analize in interpretacije povratnih informacij za izboljšanje učnih praks

12. Potrdilo o usposabljanju

Udeleženci po koncu programa ob izpolnjevanju pogojev, ki jih program predvideva, prejmejo potrdilo ACS o uspešno zaključenem usposabljanju oz. spopolnjevanju.

V njem so navedeni: naziv potrdila, podatki o prejemniku potrdila (ime in priimek, datum in kraj rojstva), ime programa, trajanje programa, število pridobljenih točk (če je predvideno v programu), vsebina programa, podatek, da je udeleženec izpolnil pogoje za dokončanje programa, pridobljeni naziv in kompetence, ime in priimek ter podpis vodje programa usposabljanja ali spopolnjevanja, ime in priimek ter podpis direktorice ACS, kraj in datum izdaje potrdila, številka potrdila, logotipi projektov in ACS, žig ACS.

13. PRILOGE

PRILOGA 1: Literatura in viri za pripravo programa

Priloga 1: Literatura in viri za pripravo programa

- Anko, B., Bogataj, N., Gaberščik, A., Mastnak, M. in Ogorelec-Wagner, V. (2007). *Temeljno usposabljanje za trajnostni razvoj*. Andragoški center Slovenije.
- Bianchi, G., Pisiotis, U. in Cabrera Giraldez, M. (2022). *GreenComp: Evropski okvir kompetenc za trajnostnost*. Zavod RS za šolstvo.
- Bogataj, N., Anclin, M., Rejec, P., Glažar, D., Knez, B., Čatakovič, D., Žemlja, K., Lozar, N., Jerman, S. in Jakupaj, M. (2024). *Odkrivajmo moč narave: Razvoj znanja in spretnosti o okolju in trajnostnosti: Izobraževalni program za odrasle*. Andragoški center Slovenije.
- Bogataj, N., Piciga, D., Karba, R. in Rejec, P. (2016). *Razširjeno temeljno usposabljanje za trajnostni razvoj*. Andragoški center Slovenije.
- Buckler, C. in Creech, H. (2014). *Shaping the future we want: UN Decade of Education for Sustainable Development (2005-2014): Final Report*. UNESCO.
- English, L. M. in Irving, C. J. (2012). Women and transformative learning. V E. W. Taylor in P. Cranton (ur.), *The handbook of transformative learning: Theory, research and practice* (str. 245–259). Jossey-Bass.
- Evropska komisija. (2019). *Sporočilo Komisije: Evropski zeleni dogovor*. EU.
- Košmerl, T. (2024). *Izobraževanje odraslih za trajnostni razvoj v kontekstu globalnih razvojnih ciljev* [Doktorska disertacija]. Filozofska fakulteta Univerze v Ljubljani.
- Kroflič, R. (2022). Vzgoja z umetnostjo in prvoosebna umetniška izkušnja kot ključni sestavini sodobne vzgoje in izobraževanja. V R. Kroflič, S. Rutar in B. Borota (ur.), *Umetnost v vzgoji v vrtcih in šolah: Projekt SKUM* (str. 19–35). Založba Univerze na Primorskem.
- Lange, E. A., O’Neil, J. K. P. in Ross, K. E. (2021). Educating during the great transformation: Relationality and transformative sustainability education. *Andragoška Spoznanja*, 27(1), 23–46.
- Leicht, A., Heiss, J. in W. J. Byun (ur.). (2018). *Issues and trends in Education for Sustainable Development*. UNESCO.
- Ličen, N., Findeisen, D. in Fakin Bajec, J. (2017). Communities of practice as a methodology for grassroots innovation in sustainable adult education. *Andragoška spoznanja*, 23(1), 23–39.
- Meden, E. in Bogataj, N. (2023). *Osnove podnebnega izobraževanja odraslih*. Andragoški center Slovenije.
- OZN. (2015). *Transforming our world: The 2030 Agenda for Sustainable Development*. <https://sdgs.un.org/2030agenda>
- Resolucija o nacionalnem programu izobraževanja odraslih v Republiki Sloveniji za obdobje 2022–2030 (ReNPIO22–30). (2022). *Uradni list RS*, 49, 2980–3017.

- Resolucija o nacionalnem programu varstva okolja za 2020–2030 (ReNPVO20–30). (2020). *Uradni list RS*, 31, 1785–1849.
- Svet EU. (2021). Resolucija Sveta o novem evropskem programu za učenje odraslih 2021–2030. *Uradni list Evropske unije: Slovenska izdaja*, 64, C 504, 9–21.
- Svet EU. (2022). Priporočilo Sveta z dne 16. junija 2022 o učenju za zeleni prehod in trajnostni razvoj. *Uradni list Evropske unije*, 65, C 243, 1–9.
- UNESCO inštitut za vseživljenjsko učenje. (2022). *CONFINTEA VII Marrakech framework for action: Harnessing the transformational power of adult learning and education*. UIL.
- UNESCO. (2009). *Bonn Declaration*. UNESCO; Nemško zvezno ministrstvo za izobraževanje in raziskave.
- UNESCO. (2019). *Framework for the implementation of education for sustainable development (ESD) beyond 2019*. UNESCO.
- UNESCO. (2022). *Berlin declaration on education for sustainable development: Learn for our planet: Act for sustainability*. UNESCO.
- Vlada RS. (2017). *Strategija razvoja Slovenije 2030*. Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko.
- Zakon o izobraževanju odraslih (ZIO–1). (2018). *Uradni list RS*, 6, 828–838.
- Zakon o spremembah in dopolnitvah Zakona o organizaciji in financiranju vzgoje in izobraževanja (ZOFVI–G). (2008). *Uradni list RS*, 36, 3537–3542.